

De Maskenplicht

Columns - 26 mei 2020 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

Als ik mezelf in het spiegelende raam van de Berlijnse metro zie, schrik ik toch een beetje. Vriendelijk zie ik er niet uit, met mijn zwarte gezichtsmasker. De kleur doet denken aan de vermomde stenengooiende linksautonomen op 1 mei, door de twee ventielen en de metalen neusklem heeft hij ook wel iets demonisch. 'Je ziet er uit als de schurk uit een Batman-film', zegt mijn vriendin.

Ik had het mondkapje na een avondlijke google-sessie besteld. Berlijn was op dat moment nagenoeg mondkapjes-vrij; 'schijnveiligheid' was ook hier het oordeel van de gezondheidsambtenaren. Zelf begon ik alleen toch wat onrustig te worden. Zelfs het simpelste stofkapje uit de bouwmarkt was nergens meer te krijgen - en Zuid-Korea dan, waar het allemaal zo goed ging met die corona-bestrijding, had dat niet met dat kapje te maken?

Twee weken later ontving ik het mondkapje in een neutraal kartonnen doosje thuis - net op tijd voor de '*Maskenpflicht*' in Duitsland, die een maand voor Nederland toch ineens werd ingesteld. Als ik midden mei de metro instap dragen bijna alle andere reizigers een gezichtsmasker.

Slechts één reiziger zit er zonder. Misschien is hij hem gewoon thuis vergeten, maar misschien is het wel een politiek statement: 'Het gezichtsmasker is een muilkorf!', zo klinkt het sinds kort op demonstraties in Duitse steden. Om de feiten gaat het bij dit soort spreuken overigens meestal niet; het gezichtsmasker blijkt zich simpelweg uitstekend te lenen als projectiescherm voor heftige emoties.

Merlijn Schoonenboom verbindt in zijn maandelijkse column persoonlijke ervaringen met bredere maatschappelijke ontwikkelingen in Duitsland

'Ik ben mij er volledig van bewust, dat maskers voor onze cultuur iets vreemds zijn', zei de Oostenrijkse kanselier Sebastian Kurz, toen hij als eerste West-Europese regeringsleider het mondkapje in winkels verplichtte. Een onverhuld gezicht wordt als een kenmerk van het vrije westerse individu gezien - en met verbazing of zelfs *dédain* werd tot voor kort naar de volkeren gekeken die anders met verhulling omgaan, of het nu versluisde Arabische vrouwen of Aziaten met

medische mondbescherming waren.

En nu, twee weken later? Een probleem om de mondkapjes te krijgen is er niet meer: op het metrostation verkoopt zelfs de kiosk naast zonnebrillen en baseballpetten nu ook zelfgenaaide lapjes. In diverse apotheken zijn ook 'FFP2-maskers' te koop, die in Nederland alleen voor artsen zijn gereserveerd.

Het mondkapje is een 'teken van hoffelijkheid en engagement', zegt viroloog Christian Drosten, in Duitsland de meest invloedrijke wetenschapper in de coronacrisis: je beschermt niet jezelf, maar de ander. Het klinkt mooi, maar op het plein voor mijn metrostation doet een man zijn masker af, net als ik langs hem naar de metro loop. Hij niest luid, en zet zijn masker dan weer op - was dat 1,5 meter, was dat 'een teken van hoffelijkheid'?

Na twee weken met masker is duidelijk: de mondkapjes draagt men niet voor de ander, maar voor zichzelf - omdat men hoopt dat het bescherming tegen een potentieel dodelijk virus biedt. Precies door dit verlangen naar veiligheid kon dit 'cultuurvreemde' ding binnen zeer korte tijd een nieuwe normaliteit worden.

Over de westerse cultuur blijkt Sebastian Kurz zich ondertussen geen zorgen te hoeven maken. In Berlijn heeft zich een bonte en individuele mix van maskers ontwikkeld, met vooral veel vrolijke zelfmakelij. In de westerse openbare ruimte wordt het masker niet een kenmerk van uniformiteit, maar een vorm van persoonlijke expressie, je persoonlijke avatar.

Zelf voel ik me met mijn nieuwe verschijningsvorm van 'schurk met zwart masker' overigens nog wel wat ongemakkelijk. Gelukkig is er, net als bij een echt gezicht, variatie in oordeel mogelijk. In de metro komt een oudere vrouw tegenover me zitten; ze heeft een zwarte doek over haar gezicht gebonden. Ze kijkt me onderzoekend aan. Dan zegt ze: 'Cool masker, die ventielen lijken me heel goed'. Voor haar ben ik geen schurk, maar lijk ik extra goed gewapend tegen de virale gevaren van het dagelijkse leven.

Of het klopt weet natuurlijk niemand - in het kartonnen doosje was verder geen informatie over de feiten te vinden.

Deze column is een verkorte versie van een langer artikel over gezichtsmaskers dat eerder in de Groene Amsterdammer is verschenen

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/37907/de-maskenplicht>